

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 78. ANULU XVIII.

Sabiu, in 1/13 Octombre 1870.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Duminica. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu banii prin scrisori francate, adreante catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

ru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si ieri straine pe unu 12 pe 1/2 ann. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru intria ora cu 7. cr. sirula, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetite cu 3 1/2 cr. v. a.

Programu.

pentru congresulu nationalu bisericescu romanu, de religiuena ortodosa, conchiamatu pre 1-a Octombre a. c. la Sabiu.

1. In 30 Septembre st. v. la 10 ore dimineti'a se va tiené servitiulu ddiescu cu chiamarea s. Duchu in biserica din cetate.
2. A doua di — 1-a Octombre — dimineti'a la 9 ore, se voru aduna toti membrii congresuali in biserica numita, localulu congresului, incunoscintian-du-se metropolitulu presiedinte.
3. Sosindu metropolitulu, si ocupandusi membrii congresuali locurile pregatite, se va constitui biroulu interimalu.
4. Metropolitulu presiedinte va deschide congresulu, prin o cuventare solena.
5. Indata dupa deschiderea congresului, acest'a va trece la verificarea membrilor congresuali.
6. Membrii congresuali suntu avisati a-si predá credentialele la presidiu.

Dela presidiulu congresului nationalu bisericescu romanu.

Alegeri la congresu.

In archidieceasa s'au mai alesu: in cerculu IX par. prof. V. Piposiu in cerculu XIV (mir.) dlu Ioanu Filipescu perceptoru in cerculu IX (mirénu) Vasiliu Busdugu.

Pré sántiele Sele P. P. Procopiu Ivacicovicu Episcopulu Aradului si Ioanu Popasu Episcopulu Caransebesiului au sositu alaltaeri in mijloculu nostru.

Deschiderea congresului.

Conformu programului publicata in foi'a nostra, eri la 10 ore s'a severstitu in biserica din cetate chiamarea sántului Duhu, premergendu acesteia sta. Liturgia. Escelenti'a Sea Présántitulu Metropolitu Andreiu Bar. de Siagun'a asistatu de mai multi preotia celebratu sánt'a liturgia si chiamarea S. D. De fatia a fostu Présántiele Sele P. P. Episcopi din diecesele Aradului si Caransebesiului si unu numeru frumosu de deputati preotiesci si mirenesci. — Astadi la 9 ore s'au adonatu membri in biserica si dupa ce s'a alesu o deputatione din sinulu membriloru adunati, acést'a s'a dosu in resiedinti'a metropolitana spre a invita pre Prés. Metropolitu. Dupa acést'a urmara cele anunciate prin programu.

Deputatii alesi pentru congresulu nationalu, in dieces'a Caransebesiului

In cerculu Prisac'a: Ant. Mocioni; in Lugosiu: Dr. Ales. Mocioni; totu aci din cleru: protopopulu G. Pesteanu.
In cerculu Fagetu: Victore Mocioni; din cleru protopopulu: Atan. Ioanovicu.
In cerculu Iebel: Georg. Ardeleanu; d. cleru protppulu Aless. Ioanovicu.
In cerculu Ghiladu: Ioane Lengeru; d. cl. ppp. I. P. Seimanu.
In cerculu Sasc'a: N. Vui'a;
In cerculu Jamu: I. Fauru; d. cleru protop. Iosifu Popovicu.
In cerculu Oraviti'a: Tim. Miclea; d. cler. prtpp. Jac. Popovicu.
In cerculu Boccea: Georgiu Ioanovicu.
In cerculu Caransebesiu: maiorulu Jos. Seracinu; d. cleru pppulu Nicol. Andreevicu.
In cerculu Ohab'a-bistra: capitanulu Teod. Seracinu.

In cerculu Armenisio: Suprateninte Spiridonu Busu.
In cerculu Teregov'a: capit. I. Popovicu abdicendu, s'a ordinatu noua alegere.
In cerculu Cornea: docintele Teodoru Serbu.
In cerculu Mehadi'a: proprietariulu Vasilie Popovicu: cl. pppulu Dim. Iacobescu.
In cerculu Prigoru: sergintele Michaiu Bus'a.
In cerculu Bozovicu: docintele diaconu Nic. Brinzeiu.
In cerculu Petrovoselo: supr'a-ten. Ioane Balnosianu; din cleru pppopulu Sim. Dimitrieviciu.
In cerculu Biserica-alb'a, dupa renuciarea maiorului Megelesiu: Cosm. Cioloc'a. —

Deputati congresuali.

La congresulu nationalu din Sabiu, prin alegere suntu acreditati din districtulu consistoriului oradano:
Din cerculu Oradea de susu: Nicolae Zsig'a jun.; din cerc. Pestesiu: Pavelu Fasie; ambii mireni; iera din ambele cercuri, preotu: Mironu Romanulu.
Din cerc. Oradea de josu: Ioann Fasie, din cerc. Tinc'a: Georgiu Dringou, mireni; iera din ambele cercuri, preotu: Petru Suci.
Din cerc. Beiusu: Parteniu Cosm'a.*) din cerc. Vascon: Georgiu Pop'a, mireni iera ambele cercuri, preotu: Georgiu Vasilevicu.

Conferintiele invetiatoresci

din protopopiatulu Palu Brasiovului.

(Urmare.)

Clasea a treia.

A. Repetrea celoru propuse in cl. 2.

B. III. Miscarea corpurilor solide, fluide, aerose.

I. Miscarea séu ecuilibrulu corpurilor solide: a) Planulu pizisiu. b) Pendululu. c) Balansulu. d) Scripetiulu. e) Rotele de mana (7).

O besca impluta cu aeru se infla mai tare, deca o incaldiesci, pentru ca aerulu se intinde in ea prin caldura. Argintu viu inca se intinde prin caldura si se stringe prin frigu in termometru. Termometrulu este unu instrumentu, prin carele mesuramu caldur'a (urméza descrierea termometrului.)

Aerulu incalditu este mai usioru, celu rece este mai greu; acest'a cadiendu asupra celui caldu, lu redica in susu; miscarea aerului se numesco ventu. Deca deschidi usi'a, candu este frigu afara, caldu in odaie, te isbesce ventu in fatia.

Cá sa se prefaca ap'a in aburi, se cere caldura. Deca stropesci ver'a in odaie, ap'a prin caldura se prefaca in aburi; caldura multa a trecut in aburi; aburii se imprastia in aeru; odaia remane recorita. Aburii imbulditi si reciti se prefacu in sudore pre ferestre, roua, bruma, ploie, zapada, grindina. Deca ferbi ap'a la focu cu spiritu intr'o sticla astopata cu dopu, aburii, redicandu-se multi in susu, arunca dopulu din gur'a sticlei; pre acésta insusire a aburiloru se baséza miscarea masineloru prin aburi (vapóre.)

a) Planulu pizisiu. Cartea jace pre mesa deca pui pre ea unu globuletiu de lemn, remane nemiscatu, numai catu apasa asup'a cartii. Ridici cartea la unu capetu, ai unu planu pizisiu. Pui acum pre ea globuletiulu, se rotogolesce in diosu, fiindu ca prin ridicarea cartii si ai inlesutu apropiarea sea de pamentu (= caderea). Cu catu va fi capetulu

*) a refusat mandatu din caus'a unor scaderi in procedur'a scrutinariei, si e probabilu ca va fi alegere noua spre destula dosadire a poporului.

de susu ala cartii mai ridicatu, séu cu catu vei pune globulu pre cartea pizisia mai insusu cu atá'a se va rotogoli mai iute in diosu.

Bagi o sfóra prin gaur'a globului, tragi de sfóra globulu pre mesa, ilu vei terafi usioru; ilu tragi pre planulu pizisiu in susu, va merge mai greu; pre planulu mai ridicatu lu vei trage insusu si mai greu. Carausiulu trage tencuri grele in caru pre scar'a de povere; fiindu scar'a mai lunga si asiá mai pucinu pizisia, va sui tenculu mai usioru. Pre locu siesu tragi doi cai unu caru cu povara; la unu drumu pizisiu se cerea pentru aceea-si povera patru cai, cá sa póta sui carulu la dealu. Cá sa usiereze suirea povereloru pre deluri, facu omenii drumulu pre cost'a dealului succindulu in mai multe planuri pucinu pizisie.

b) Pendululu (= plumbulu). Unu glontiu aternendu de unu firu de sfóra nu póte cade la pamentu, ca lu opresce frulu; pamentulu inse lu trage in josu; glontiulu intinde dara pro firulu in directiune verticale. Glontiulu aternendu de capetulu unu firu se numesco simplu plumbu (siesu holobocu). Acestu instrumentu se intrebuintieza de lemnariu, sa planteze dupa directiunea lui stalpi in pamentu verticalu. Zidariulu potrivesece dupre holobocu directiunea verticale a zidului.

Tinu in stang'a capetulu firului dela blumbu, cu drept'a ridici glontiulu in susu si lu lasi sa cada; pamentulu lu trage in josu; firulu ilu opresce de a cade la pamentu; glontiulu pusu in miscare rapede se niepteza in partea opusa in susu. Unu glontiu prinsu de unu firu inceptandu-se in drept'a si in stang'a se numesco pendulu. Pendululu se intrebuintieza la orologiele de parete, spre a le regula miscarea.

c) Balansulu. Unu batiu spriginitu la midilocu pre degetu (ori pre cuiulu unu postamentu), in catu nu aterna de o parte mai multu, ca de alt'a (= se pune in ecuilibru), se numesco balansu. Partea balansului din drept'a dela puntulu spriginirei se numesco bratiulu dreptu, ceealalta bratiulu stangu. Balansulu cu doue bratie se intrebuintieza la compene.

Deca spriginimu balansulu la unu punctu aprópe de capetulu seu s. c. din stang'a, avemu unu balansu cu unu braci scurtu si unulu lungu.

Deca pui pre capetulu lui celu scurtu o povera s. e. de 6 Pf., pre celu lungu aplica o putere numai de 1/2 pf. si lu va pune in ecuilibru. Balansulu acest'a se intrebuintieza la cantariu. Lastariulu, cu care aplicandu omulu o putere mica, redica dela pamentu povere mari si grele, si baséza pre balansulu cu unu braci scurtu si unulu lungu.

Deca spriginesci balansulu la unu capetu, ier' de ceealalta parte dela puntulu spriginirei pui pover'a apoi aplici si puterea, vei ave balansu cu unu braci. Cu catu va fi povera mai aprópe de puntulu spriginirei, cu atá'a se cere mai pucina putere, a o redica. Redicarea si portarea povereloru cu rob'a se baséza pre balansulu cu unu braci.

d) Scripetiulu. O rotitia, a carei'a osia se póte inverti intre nesce clesce cu carligu, si pre vagasiulu din giurulu ei se póte imbucca o sfóra, se numesco scripetiu. Se afla scripetie si cu mai multe rotitie ac-lea-si clesce; acestea se numescu scripetie comune.

Prin midilocirea scripetieloru comune, fiindu ca acestea se baséza pre balantiulu cu unu braci, ridica omenii la locuri inalte povere forte mari pre langa o putere aplicata destulu de neinsemnata.

e) Rotele de móra se nvertescu, fiindu ca apasa ap'a cadindu prin greutatea sea asup'a loru.

